

Ujeti
neskončnost v
dlan

18. 5. 2022

Pričakovanja povezana z vlogo šole

- Čas korone prinese intenziven razmislek o vlogi in pomenu šole
- Pričakovanja so velika:
odpravlja družbene neenakosti, vpliva na razvrščanje na družbeni lestvici, oblikuje identiteto, skrbi za dobro počutje, da so učenci siti, niso zlorabljeni, imajo ustrezne kreposti, veliko znajo;

Ali je šola sploh še izobraževalna ustanova

- Ob tolikih pričakovanjih so se avtorji (Furedi, ...) spraševali, ali je naloga šole sploh še povezana z razsvetljensko tradicijo (prenos znanja), ali so družbena pričakovanja povezana s povsem drugačnimi idejami.

Predstave o vlogi šole -kritike

- Čakalnica na odraslost
- Odvadi misliti
- Oblači v prisilne jopiče
- Dinozaver
- Institucija, ki dela vse samo znanja ne prenaša ...
- Ne glede na kritike – če je res mit ... potem je močan

Poslanstvo šole

- Prenesti tisto dediščino, ki bo mladim omogočila, **da si oblikujejo prihodnost.**
- Spodbujati **moralno in intelektualno** odličnost za to, da se mladi lahko umestijo **v svet dela in soočijo z izzivi prihodnosti.**

Ujeti neskončnost v dlan (W. Blake)

V zrnu peska videti ves svet,
In nebo v roži na poljani,
Večni čas imeti v hip ujet
In neskončnost obdržati v dlani.

Poslanstvo čedalje težje izvajati, ker:

- 1. Je šola redko oprijemalno središče (Therborn).
- 2. So spremembe sveta, v katerem živimo, neprimerljive z vso preteklostjo po širini, globini, obsežnosti učinkov (Schwab, Svetovni ekonomski forum).
- 3. Učitelji sami Prometeji, rešitelji svetovnih problemov, hkrati negotovi glede profesionalnega kapitala in avtonomije.

1. Šola kot oprijemalno središče

- Obvezna za vso generacijo. Sistematičen vpliv družbenih pričakovanj.
- Ima pooblastilo, da deli listine (spričevala), ki so pozicijska dobrina.
- Znanje se instrumentalizir, pomembno je samo še spričevalo

Izobrazba je pozicijska dobrina

- Znanje je instrumentalizirano- postalo je blago - ni več okras, ni več, da bi postali modrejši in boljši, da bi postali okretnejši.
- Znanje ni vrednota zaradi njega samega – ni več krepost (Montaigne).
- Znanje je samo, kadar je neposredno uporabno, pa še to je čedalje manj, saj Google vse ve.

2. Spremembe sveta neprimerljive z vso preteklostjo

- A. po širini, globini, obsežnosti učinkov (Schwab, Svetovni ekonomski forum) – četrta industrijska revolucija.
- B. So spremembe nas samih (identiteta, umeščanje v družbo (Verhaeghe), način dojemanja sveta (Kress), neizogibne spremembe zaradi tehnologije (Kelly).

2. A. Kdo bo lastnik prihodnosti

- Kontekst, v katerem opravljamo svoje poslanstvo: za svet dela
soočanje z izzivi

EU: staranje, migracije, naravni viri, klimatske spremembe, tehnologija, revščina
(enostarševske družine, vsak 5. otrok v revščini)
Obrazi revščine- Fray---ne več kladilnik, dostop do WI FI, kime ...

Opisi sveta – izzivi, s katerimi se soočamo

- Družba tveganja.
- Družba mreženja.
- Mc Donaldizacija družbe.
- Družba znanja.

Za kakšen svet dela mlade pripravljamo

- Če je že sedaj:
 - Instrukcije v Indiji, davčne napovedi,
 - Diagnostika, protetika...
 - Rudniki v Kanadi
- T. Friedman – izravnavanje sveta - ploščat svet – popolnoma drugačni procesi – povezovanje firm – drugačen način poslovanja

Barett

- “Nemogoče je čez noč pripeljati tri milijarde ljudi v svetovno ekonomijo brez hudih posledic, zlasti iz teh treh držav (Indija, Kitajska, Rusija), ki imajo bogato izobrazbeno zapuščino.”

Ob tovrstnih poročilih izgleda statistika bizarno

- Statistika zavodov in birojev za zaposlovanje, ki v bistvu beležijo preteklost ...
- Zato bom danes nekaj besed kljub temu namenila statističnim poročilom (OECD, McKinsey)
- Pa tudi teoretičnim prispevkom (Fray, Schwab)

Prihodnost zaposlitev v EU (McKinsey) do 2030

- Obseg zaposlitev povečal- vendar ne za nizko usposobljene,
- Učinki kovid - večji razkorak
- EU razdeljena v dinamična (20%), stabilna gospodarstva in gospodarstva, kjer se obseg krči (30% EU)

Obseg zaposlitev

- se je povečal na področju telekomunikacij, financ, nepremičnin, v izobraževanju
- zmanjšal v proizvodnji in kmetijstvu
- **povečal se je obseg zaposlitev v slabo plačanih - nekvalificiranih delih**
- **realne plače stagnirajo**
- 20-30% zaposlitev – **prekarne zaposlitve, gig,**
- velike razlike med regijami

Izzivi delovne sile v EU

- Avtomatizacija
- 70% potreb po delovni sili (zdravstvo in socialne storitve, tehnika, edukacija cca 2 mio)
- Zmanjšanje- prodajalci, administrativni delavci

Obseg ogroženih delovnih mest

- 240 milijonov
- 51 milijonov ali 22% zaradi avtomatizacije
- 24 milijonov ali 10% zaradi avtomatizacije in Covid
- 59 milijonov ali 26% zaradi Covid

- Od vseh ogroženih delovnih mest 80% tistih z manj kot terciarno izobraževanje

OECD

- Primerjava ZDA, Nemčija, Japonska, Mehika in Indija – avtomatizacija, umetna inteligenca

Že videno in slišano

- Fray- **Pasti tehnologije** – v zadnjih dveh stoletjih je ključni dejavnik uvajanje tehnologije
- Izumi in inovacije– nova tehnologija že Prej – vendar pa je bilo uvajanje strogo regulirano ... ključen dejavnik ... razmerje med koristjo in škodo za oblastnike

Tehnologija dobi obliko kapitala

- **Kar 80% razlike med bogatimi in revnimi** državami je mogoče pojasniti z različnimi stopnjami uvajanja tehnologije (Frey)
- Učinki uvajanja tehnologije na dolgi rok (produktivnost, kdo ima koristi) ... kratkoročno žrtve (kakšne politike, koliko hitro se delavci lahko prilagodijo - kompetence, **niso isti ljudje, ki imajo koristi**)

3 obdobja prestrukturiranja:

- Mehanizacija
- Avtomatizacija
- Uvedba umetne inteligence

Umetna inteligenca

- Ključno delitev dela med človekom in AI
- Polany
- Globoko učenje – širši kontekst
- Komparativna prednost ljudi – kompleksna percepcija – večplastnost
- 47% v ZDA delovnih mest že sedaj mogoče avtomatizirati ...

Amara - kratkoročni – dolgoročni učinki

- Izobrazba ni več garancija
- Uvajanje odvisno od številnih dejavnikov
- Uvajanje zahteva spremembo delovnih procesov...in širšega okolja (organizacije, upravljanja ...)
- Izobraževanje – novi poklici – big data

- McKinsey še na zgodnji stopnji
- Precejšnji vložki

Konec dela – rekonceptualizacija zaposlitve

- **Spremembe v razumevanju dela/zaposlitve.**
- Zaposlitev kot **del identitete** posameznika.
- Osvoboditev od človeških delavcev – od **zatiranosti k nevidnosti** – od izkoriščanega do izobčenega.
- Delovna sila v prihodnje **inteligentna tehnologija.**
- Tretja revolucija – misleči stroji – fleksibilno procesiranje informacij.

Delež dela v narodnem dohodku vse manjši

- Delovna sila vse bolj butična.
- Specialisti potrebni – kaj narediti z ostalimi?
- Apter – ideal sredine izginja so samo:

Funkcijsko pomembni (oblikujejo družbo)

Funkcijsko uporabni (učitelji, storitve ...)

Stalno marginalizirani.

Četrta industrijska revolucija

- **Četrta industrijska revolucija** (K.Schwab)
- 4 se razlikuje po hitrosti, obsegu, širini, globini učinkov **Prvič za preplet** biološkega, digitalnega fizičnega (3 D, novi materiali, avtonomna vozila)
- Goodwin 2015– Uber nima taksijev, Facebook ne kreira vsebine, Alibaba nima dobrin, Airbnb nima nepremičnin
- Rifkin- **družba ničelnih mejnih stroškov**

Kdo bo lastnik prihodnosti- kapitalizem nadzora

- Družba prihodnosti – postmaterialna.
- Vlaganja v proizvodnjo simbolnih dobrin (ne materialnih).
- Lastniki prihodnosti – informacije – mreženje – virtualen svet ...
- Ustvarjanje novega - nova delovna mesta.
- Kapitalizem nadzora (Zuboff)

2.B. Opolnomočenje posameznika

Značilnosti sodobnega sveta (Verhaeghe)

- Ni več oprijemalnega središča, občutek izgubljenosti, družba tveganja
- Nepripravljenost na izzive – vse breme – samo uspeh, ni več problemov, težav
- Večplastnost identitet – individualizem – ni skupinske identitete
- Spremembe v razumevanju avtoritete- ni več priznavanja profesionalne avtoritete, starši izgubljajo avtoriteto

Kognitivne spremembe – neizogibno - Kelly

- K1. Razumevanje sebe
- Stalno nadgrajevanje, stalni začetniki, nič dokončnega, za nič nisi strokovnjak,
- **stalno neugodje, stalno ujeti v trenutku** - samo sedanost (brez preteklosti in prihodnosti)
- Kultura nenehnega deljenja fotografij, spominov, občutkov z vsemi,
- Kultura (so)ustvarjanja sveta – uporabniki ustvarjajo svet – aplikacije - wikipedija
-

K2.Prepoznavanje

- Umetna inteligenca bo spremenila tudi razumevanje človeškosti - na novo **definiranje človeškosti**.
- Spremenjene vloge, prepričanja, spremenjena identiteta – kdo je človek
- Spremenjeno razumevanje znanja - v tem svetu je misliti drugače vir inovacij in bogastva.

K3. Stalnost sprememb

Stalno spreminjanje - vrednost samo v času transakcije ... vrednost, samo če:

- Je takoj
- Je personalizirano
- Ima interpretacijo
- Je avtentično
- Povsod dostopno
- Se v svetu preobloženim z informacijami sploh da odkriti...
- Stalnost ni več opcija.

K4. Vse je na ekranu-

- Včasih je bila vredna predvsem tiskana beseda – avtoriteta knjige, tiskane besede. Logika ekrana drugačna.
- Vizualna platforma – besede zamenjajo podobe.
- Branje je bolj kot kdaj koli družben proces – več vključenih – teksti vidni – priprava besedil je socialna aktivnost – kolektivna inteligenca – ne posamezna knjiga.
- Dostopnost do virov – možnost iskanja – ponujanja tekstov – stvar umetne inteligence...
- Vsaka ideja je del „ekosistema“.
-

K.5. Dostopnost

- Posedovanje ni več pomembno kot nekoč – bolj pomemben dostop do dobrin:
- Dematerializacija- ne plačuješ, da imaš v lasti, temveč, da imaš dostop,
- Potrošnik je hkrati proizvajalec – (prosumer – Toffler).
- Namesto trga – platforma – platforme so prostor za zadovoljevanje potreb

Uber – taxi brez vozil

Facebook – ne ustvarja sam vsebine

K.6. Deliti s skupnostjo

- Sodelovanje
- Facebook, Twitter, Wikipedija.
- Dominacija množičnega občinstva.
- Bogastvo ustvarjajo tisti, ki iznajdejo nekaj, kar si želi množično občinstvo – ljudje želijo deliti drug z drugim.
- Smo stalno povezani

K.7. Filtriranje

- V informacijsko prenapolnjeni družbi je ključno, kako filtrirati informacije.
- Kako kultivirati pozornost – ADHD.
- Umetna inteligenca s predlogi usmerja pozornost.
- Uokvirjanje slik sveta – oblikovanje oken.

3. Učitelji sami

- Organizacijski principi šole
- Narava učiteljskega dela (Biesta)
prometeji, odrešeniki/rešitelji sveta
- Profesionalni kapital in profesionalna avtonomija

Šola organizacijski principi

- Temelji na razsvetljenski miselnosti in racionalizmu – dovolj je, da nekomu povem – pa bo drugače
- Faze šole – taylorizem, birokratizacija, marketizacija, kakovost
- Vse transparentno – vse predpisano.

Narava učiteljskega dela

Izguba profesionalne avtonomije - **Profesionalni kapital** – strokovnost + socialne mreže+ odločanje

- Biesta – proces med ljudmi – ne moreš vsega vnaprej predvideti – zaupanje - HOTENA NEVEDNOST
- Tudi učitelji smo prispevali svoje, ona pred mano ni naučila ničesar, jaz nimam težav s tem razredom.

Kaj cenijo pri učiteljih

- Med najtežje poklice, faze utrujenosti – izgorelost (Shore)
- Odkritosrčnost, poštenost, humor, **jim je mar ...**
- Profesionalno odličnost, etika, **osebna vpletenost** in spoštljivost do vseh udeležencev

Kako naprej

- Ni vse tako črno, družbe brez dela, ugotavljajo, da se učitelje še ne da zamenjati RIFKIN
- Ravno zato, ker gre za proces med ljudmi, kjer je pomembno, da je učitelju mar, kjer je pomembno, da učenci **vidijo strast do predmeta, do poučevanja, do soustvarjanja učenja, da je učenec subjekt**

Moralna in intelektualna odličnost

- V obdobju novih tehnologij bo toliko bolj pomembno razvijati tiste dimenzije človeškosti človeka, ki nas delajo tako enkratne.
- Ni mogoče tekmovati z AI, Hegel dialektika gospodarja in hlapca, razvijati tisto, kar je za nas specifično

Kako

- Vloga naracije
- Vloga umetnosti
- Razvoj kurikula na temelju konceptualnih artefaktov in referenčnih okvirov

Hawkins -Plotin

- Hawkins - Referenčni okvirji za oblikovanje konceptov– modeli –
 - ❖ Stalno učenje
 - ❖ učenje z gibanjem (čuti)
 - ❖ Fleksibilnost
 - ❖ Referenčni okviri – predvidevanja, oblikovanje načrtov, gibanje
- Predvsem pa neokorteks - amigdala

Osmislitev - amigdala

- Predvsem pa oblikovati kurikul in pedagoški proces, da ga **osmisli Frankl, Nietzsche), osmislitev individualna in družbena in da je subjekt.**
- da ni učenje kot povodec, da ne znamo sami hoditi, ker sta šla po zlu naša lastna moč in svoboda (Montaigne)

Utopije - Foucault

- Obstajajo dežele brez kraja, brez kronologije, ne pripadajo nobenemu prostoru, ker so v glavah ljudi in Vendar OBSTAJAJO UTOPIJE, ki jih lahko umestimo, utopije z določenim časom, krajem, ki jih lahko izmerimo z običajnim koledarjem.

Montaigne

- O vzgoji

Boljši in modrejši

- (21) učenec bo postal plah in suženjski , če mu ne damo svobode, da bi delal samostojno
- Ne moremo razgibati razuma, če ne krešemo lastnih misli ob dotiku z mislimi drugih.
- Zbuditi radovednost, znal razsojati o dejstvih

- Učencu je treba povedati, kaj je znanje in kaj neznanje, kaj je hrabrost, zmernost, pravičnost, kako doseči pravo zadovoljstvo (29)
- Znanje ne služi, da ga posameznik razkazuje, temveč da po njem uravnava svoje življenje (Cicero ...)

Ljubezen do učenja

- V otrocih zbuditi nagnjenje in ljubezen do učenja, sicer bomo iz njih napravili z informacijami otovorjene osle.